

[Nyheder](#)[COVID-19](#)[Red Verden](#)[Krop & Sundhed](#)[Kultur & Samfund](#)[Naturvidenskab](#)

Afgifter virker: Fedtafgiften fik os til at købe sundere mad

Den danske fedtafgift, som blev afskaffet af S-R-SF-regeringen, virkede efter hensigten, viser nyt studie fra University of Oxford. Studiet peger på, at danskerne ændrede indkøbsvaner, og at afgiften har reddet liv.

Sedsel Brøndum Lange
Journalist

Den heftigt debatterede afgift på fødevarer med mættet fedt eksisterede kun fra 1. oktober 2011 og til 1. januar 2013. Men på den korte levetid nåede fedtafgiften faktisk at ændre på danskernes madvaner. Det peger et nyt studie fra Oxford University og Københavns Universitet på.

»Vi kan se, at rigtig mange fødevarer skiftes ud, når politikerne regulerer på vores forbrug. Noget er i en positiv retning – for eksempel spiser vi mere frugt og grønt. Andet i en negativ retning, som et større forbrug af salt,« siger lektor Sinne Smed fra Sektion for Miljø og Naturressourcer på Københavns Universitet. Hun er en af forskerne bag studiet.

Studiet peger på, at danskerne stik modsat bekymringen, faktisk omlagde deres indkøbsvaner, sådan at de købte 4 procent mindre mættet fedt og flere grøntsager og saltholdige varer. Ud fra det har forskerne regnet ud, hvilken forskel det kan gøre for sundhed og helbred.

Ændringer i indkøb af varer med mættet fedt, umættet fedt, salt, fiberindhold, frugt og grønt er blevet sammenlignet med, hvor mange der dør af en række sygdomme som for eksempel hjerte-kar-sygdomme, diabetes og kræft.

»Resultaterne viser en ret lille, men signifikant, nedgang i antallet af dødsfald på grund af ikke-smitsomme sygdomme,« fortæller Sinne Smed.

Studiet er udgivet i European Journal of Clinical Nutrition.

Mindre fedt får os til at spise mere salt

Mere præcist indikerer tallene, at 123 personer årligt ville kunne reddes fra at dø af sygdom, hvis deres kost blev omlagt efter fedtafgiften. 76 af dem under 75 år. Det er dog ulige fordelt. 143 mænd kunne redde livet, mens der til gengæld var en lille stigning i dødelighed for kvinder: 20 flere døde, efter de ændrede kostvaner.

Resultaterne kunne endda godt have været bedre. Selvom mange ser ud til at spise mindre fedt og mere frugt og grønt, er saltforbruget nemlig steget hos forbrugerne. Og det gør flere syge, mener forskerne bag studiet.

»Når man øger prisen på en type varer, så køber folk noget andet. Der er meget smag i mættet fedt, sukker og salt, så når man ikke kan bruge lige så meget mættet fedt, så kan man for eksempel øge saltindholdet i maden i stedet,« forklarer Sinne Smed og tilføjer:

»Hvis man skulle indføre en ny fedtafgift, så skulle man prøve at finde en måde at kontrollere saltindtaget.«

Ændret forbrug betyder ikke nødvendigvis mere sundhed

Studiet viser, at fedtafgiften har reguleret forbrugeradfærden og dermed virkede efter den umiddelbare hensigt. Men professor Arne Astrup, som ikke har været en del af studiet, tror ikke på, at den ændrede adfærd nødvendigvis gør os sundere.

Han ser i studiet en forudsætning om, at mættet fedt gør os mere syge. Og selve det udgangspunkt tror han ikke på.

»Selve arbejdet, synes jeg, er fint. Problemet er, at de sidste fire års forskning trækker tæppet væk under den antagelse, at mættet fedt fører til sygdomme. Det samme gælder salt. Nogle små ændringer i salt får ikke nødvendigvis den betydning for hjertedødeligheden, som man troede. Så selve konklusionerne ville jeg tage med et gran salt: der er for mange usikkerheder,« mener Arne Astrup fra Institut for Idræt og Ernæring på Københavns Universitet.

Læs også: [Undersøgelse udfordrer kostråd: Mættet fedt giver ikke hjertekarsygdomme](#)

Arne Astrup er generelt skeptisk over for fedtafgiften, som han tror blot vil få folk til at spise andet usundt end mættet fedt: mindre fedt kan for eksempel give overforbrug af hvidt brød.

Læs også: [Fedtskat undermineret af ny forskning](#)

Alligevel synes han, at det er vigtigt at lave denne type studier, så politikere kan lave politik baseret på viden.

»Studiet viser, at fedtafgiften havde den effekt, som den var tiltænkt. Der er sket store forskydninger i forbruget. Men man burde lave denne type modeller, før politikken blev indført. Afgifterne kan jo være smarte, hvis man kan regulere på en bedre måde, så folk spiser mindre og i stedet spiser fuldkorn og grøntsager. Så kan det have en potentielt stor betydning for folkesundheden,« siger Arne Astrup.

Stærk evidens for afgifter

Professor Bent Egberg Mikkelsen fra Institut for Klinisk Medicin på Aalborg Universitet synes, at studiet ser solidt ud.

»I studiet ser de på, om det virker at hæve prisen på det usunde. Og det gør det. Den effekt ser vi generelt på tværs af det her felt af videnskabelige artikler. De finere detaljer om, hvorvidt der er en sammenhæng mellem mættet fedt og nogle sundhedseffekter, er ikke mit fokus. Vi er interesserede i at vide, om de her politikker virker, hvis vi gerne vil have ændringer i befolkningens ernæringsmønstre. Og det viser det her studie,« siger Bent Egberg Mikkelsen.

Han understreger, at det gælder om at benytte de politiske instrumenter, som virker, og som man har erfaring med.

Ifølge Bent Egberg Mikkelsen er studiet ét af en række andre studier og undersøgelser, som peger i samme retning.

»Der ligger efterhånden et ret solidt evidensgrundlag, der peger på, at hæver man priserne på det usunde, så sænker man forbruget på det. Der mangler bare politisk vilje, og det betyder, at vi ikke får 'evidence informed policy',« siger Bent Egberg Mikkelsen.

Sinne Smed mener ikke, at studiet i sig selv giver svar på, om en fedtafgift er en god ting. Men dette og lignende studier kan hjælpe politikerne med at løse sundhedsproblemerne bedst muligt.

»Man burde lave denne type studier, inden man indførte en afgift. Det giver en viden om, hvordan forbrugeren ændrer adfærd, hvis man regulerer i en retning. Det giver en indikation af,

om en given regulering vil have en overordnet positiv effekt på sundheden. Derfor kan det bruges, hvis andre lande vil indføre en fedtafgift, eller hvis vi vil indføre den igen,« siger Sinne Smed.

En række forskere mener, at politikerne bør indføre en ny fedtafgift. Det kan du læse mere om her: [Forskere: Indfør en ny fedtskat!](#)

Kilder

- Sinne Smeds profil (KU)
- Arne Astrups profil (KU)
- Bent Egberg Mikkelsen (AAU)
- 'The effects of the Danish saturated fat tax on food and nutrient intake and modelled health outcomes: an econometric and comparative risk assessment evaluation', European Journal of Clinical Nutrition, 2016, doi: 10.1038/ejcn.2016.6

Videnskab.dk Podcast

Lyt til vores seneste podcasts herunder. Du kan også findes os i din podcast-app under navnet 'Videnskab.dk Podcast'.

